

 #visithoogstraten
www.visithoogstraten.be
 03 340 19 55 - toerisme@hoogstraten.be

Meer informatie?
 Scan hier de code.

Afstand: 6,5 km
 ca. 1,5 uur

Erfgoedwandeling
Wortel-Kolonie Afstand: 6,5 km

Welkom in UNESCO-Werelderfgoed!

Wortel-Kolonie is een bijzonder gebied met een uniek verhaal. Deze folder is je gids voor onderweg. Meer weten? Het volledige verhaal vind je op de website van VisitHoogstraten via de QR-code op het kaartje.

1 KOLONIËN VAN WELDADIGHEID

Als onderdeel van de reeks Koloniën van Weldadigheid in Nederland en België, werd Wortel-Kolonie in de 19de eeuw ingericht als landbouwkolonie. Het werd een idealistisch maatschappelijk experiment om de armoede te bestrijden.

Wortel-Kolonie was een landbouwkolonie waar arme gezinnen elk een klein boerderijtje runden. Het hele landschap werd in functie daarvan ontworpen. Gebouwen werden zorgvuldig ingepland om overzicht en controle te bewaren met het oog op een efficiënte werking. Het gebied werkte als één gesloten geheel. Aan het eind van de 19de eeuw kwam er een groot gesticht voor dakloze armen bij. Tot 1993 werden hier landlopers opgevangen.

2 LES QUATRE BATIMENTS

In 1822 wordt begonnen met de ontginning van de heide in de kolonie. Een rationeel en symmetrisch plan deelde de kolonie in twee delen: kolonie 1 en 2, gescheiden door een brede weg van Wortel naar Zondereigen. Het kruispunt was het centrum van de vroegere kolonie en wordt op oude kaarten aangeduid als 'Les Quatre Batiments'. In die 'Vier Gebouwen' zaten de collectieve voorzieningen: de directeurswoning, de school, twee bedrijfsgebouwen, een spinnerij en een magazijn. Nu staan op dit kruispunt drie gebouwen die dateren uit het eind van de 19e eeuw, maar intussen ook al sterk aangepast zijn: de landloperboerderij, het casino (dat eerst kazerne was en daarna een ontspanningsruimte voor personeel) en een dubbelwoning voor personeel.

3 WITTE HUIZEN, RODE DAKEN

Typisch langs de hoofderven van Wortel-Kolonie zijn de witte huizen met rode daken. Ze werden allen in dezelfde stijl gebouwd maar pas in de tweede helft van de vorige eeuw wit geschilderd. Deze personeelswoningen verschilden van grootte en uitvoering naargelang de rang van de bewoners. De aalmoezenier en de directeur kregen een luxueuzere uitvoering met grote tuin.

4 DREVENSTRUCTUUR

De drevenstructuur is een typisch kenmerk van alle kolonies. Ze vormen in Wortel een raster waarlangs allemaal gelijkvormige kolonieboerderijtjes werden opgetrokken. Het waren eenvoudige gelijkvloerse stenen woonhuizen met houten schuur, gedekt met stro. Ze bestonden uit drie slaapkamers, een gemeenschappelijke kamer met een haard, een ingebouwde stal en schuur en een mestput die hiermee verbonden was. De rechthoekige gebouwen stonden aan weerszijden van de dreef met hun voorzijde loodrecht erop. Bij aankomst in de kolonie kreeg elke familie zo'n hoeve met grond, een koe en een varken, meubels, landbouwgerief, eenvoudige kledij, zaaigoed en mest ter beschikking. Het landbouwproject kwam echter niet goed van de grond door gebrek aan meststoffen, kennis en vaardigheden van de daar geplaatsten, die meestal uit de stad kwamen.

5 PESTHUIS

Uit het kaartmateriaal en lokale overlevering blijkt dat voorbij het volgende kruispunt aan de rechterkant van de weg, verscholen in het bos, een zogenaamd 'pesthuis' zou gestaan hebben. Het was de volkse benaming voor een lazaret, een ziekenboeg waarin lijdende aan besmettelijke ziektes in quarantaine werden gezet. Deze was niet toevallig vlakbij het kerkhof.

6 LANDLOPERSBEGRAAFPLAATS

De begraafplaats, met 170 witte betonnen kruisjes, is het merkwaardigste overblijfsel van de landloperskolonie. Op de kruisjes hangt een loden plaatje met een nummer en soms een naam, een datum van geboorte en overlijden. Als je enkel een nummer en de letters RWK (afkorting van Rijksweldadigheidskolonie) terugvindt, gaat het om een graf van de eenzaamste onder de landlopers, degenen die 'zonder familie' zijn gestorven. Het nummer verwijst naar een naam die werd opgegeven bij inschrijving in de kolonie.

7 BOOTJESVEN

Dit ven is een natuurlijk oud heideven dat werd uitgediept voor turfwinning. Aan het Bootjesven kwamen vroeger de bewakers zwemmen met hun gezinnen. Op zomerdagen gaven ze hun portefeuille in bewaring bij een 'colon', een landloper, aan de rand van het ven. Om de natuur te beschermen, mag zwemmen hier vandaag niet meer. Je kan hier wel zalig picknicken met uitzicht op het ven.

8 ER MOEST GEWERKT WORDEN

De centrale gedachte achter de landbouwkoloniën was het bestrijden van armoede, door werkverschaffing. Iedereen werd verplicht om te werken in de land- of bosbouw, huishoudelijke taken te verrichten of

werd ingezet in één van de andere ambachten zoals o.a. de steenbakkerij. De bewoners stonden volledig in voor het onderhoud van het 516 ha grote domein, de dreven, de wegen en de gebouwen.

9 CENTRALE GEBOUW

De landlopers verbleven in de centrale gebouwen. Ze waren verplicht om te werken op het veld, in de bossen, in de keuken of in één van de werkhuizen. Hiermee verdienden ze wat geld. Eén van de centrale gebouwen werd door afschaffing van de landloperij in 1993 een gewone gevangenis. De landlopers kregen de keuze om te blijven of te vertrekken. De blijvers moesten zich wel schikken naar de strengere gevangenisregels.

10 GROOTSCHALIGE LANDBOUW

Het landbouwbedrijf werd opgebouwd rond een immens erf. Rond het erf bevonden zich de stallen, schuren, herstelplaatsen en de burelen. De voormalige oostvleugel is afgebroken. Aan de noordzijde was de bergplaats voor wagens en een aanpalende personeelswoning. Op het landbouwbedrijf werkten destijds 35 mensen. Een tiental landlopers sliep op de zolder van de paardenstal, het huidige BC De Klapekster, onder toezicht van een 'inlapslaper'.

Teksten: Kempens Landschap, VisitHoogstraten en Natuurpunt

PODCAST 'AAN DE RAND VAN HET LAND'

'Aan de rand van het land' is de titel van de gloednieuwe podcast die het verhaal van Wortel-Kolonie vertelt.

'Aan de rand van het land' gaat over mensen. Mensen van alle rang en stand, uit alle soorten families en uit alle lagen van de bevolking. Het gaat over mensen die tegenslagen kenden, die uit de boot vielen. Het gaat over mensen aan de rand van het land... Mensen die in Wortel-Kolonie belandden.

Ontmoet bakkersknecht Danny

Danny wordt opgepakt wanneer hij dronken in een bushok ligt te slapen. Hij is vader van drie kinderen en heeft een vrouw die thuis op hem zit te wachten. Helaas wordt hij naar Wortel-Kolonie gestuurd waar hij drie maanden zal moeten werken. Verplicht te werken, hard te werken, onder moeilijke omstandigheden en met strenge controle.

Bekende stemmen, grote namen, sterke inhoud

Jonas Vermeulen en Bruno Vanden Broecke zijn de stemmen die het verhaal van Wortel-Kolonie tot leven brengen. Lieven Van Gils – ambassadeur van Wortel-Kolonie – is verteller van dienst.

Benieuwd? Scan de QR-code aan de achterkant.

Deze podcast kwam tot stand met de steun van Stichting Kempens Landschap